

FELAGSBLAÐ NÝALSSINNA

Útgefandi : Félag Nýalssinna
Pósthólf 1159

Ritstjóri : Þorsteinn Jónsson,
Úlfsstöðum, Borgarfirði

EFNI BLAÐSINS.

Mælt hefir verið til þess við mig, að ég láti ekki falla niður útkömu Félagsblaðsins, og er þar þó sá annmarki á, að nálega ekkert efni hefir borizt því um skeið. Vil ég því enn hvetja félagsmenn til að senda blaðinu smágreinir : hugdettur, fréttar eða fróðleiksmola og annað slíkt, því að ólíklegt þykir mér, að Nýalssinnar séu svo miklu hugmyndasnaðari en annað fólk, að þeir geti ekki annað en þagað. En til þess að ekki verði algjör þögn, meðan þeir eru í þessu efni að taka sig á og sækja í sig kraft, læt ég að þessu sinni koma í blaðinu nokkrar greinar, sem fyrir lengri eða skemmri tíma hafa komið í dagblöðum og óvíst er að sumir félagsmenn hafi nokkru sinni séð. Kemur hér þá fyrst grein eftir Þorstein Guðjónsson, sem birtist í Alþýðubl. þann 13. marz 1956, og gæti hún enn verið nokkurt mótvægi gegn því, sem mjög var í sumar haldið á loft varðandi Skálholti stað og líklega hefir ekki allt verið fullkomlega sannfræðilegt. Hefir Skálholt líklega sjaldnar en hitt verið staður góðrar sögu, og var ekki alveg óeftirtektarvert, hversu veðráttu snérist til hins verra einmitt þann dag, sem hátíðarhöldin voru látin fara fram þar. (Samanber staðreyndina, sem sagt er frá í greininni Trú og tíð í Ennýal.

Næsta grein, sem er eftir sjálfan mig, birtist í Alþýðublaðinu þann 22. júní s.l. eftir að hafa áður verið neitað um rúm hjá Mbl., og er hún að nokkru andmæli gegn óhróðri um Íslendinga, sem fluttur var í útvarp af Henry Ottóssyni á síðastliðnum vetri.

Þriðja greinin, sem ég birti hér og samin er af Þorsteini Guðjónssyni, kom í Tímanum fyrir ekki löngu, og má vera að hún sé mörgum Nýalssinna kunnug. En vegna þess að þar er meðal annars sagt frá frétt, sem fremur en hitt ætti að auka þeim sigurveonir, þykir mér rétt að félagsblaðið geymi hana.

Fjórtða greinin, sem birtist í Alþýðublaðinu 17. okt. 1961

segir einnig frá slíku, og læt ég hana því fylgja þar á eftir.

Fimmta greinin, Rígsþula og mannfræði, birtist í Alþýðublaðinu 14. febr. 1956, og þykir mér hún verð þess, að félagsblaðið geymi hana. Þó að það sé víst í ósamræmi við ríkjandi tízku að vilja halda fram ágæti norræns kyns, þá verður varla á móti því borið, að sú manntegund sé fríðari en aðrar. En eins og kunnugt er, þá voru Forngríkkir, sem ekki einungis voru öðrum þjóðum glæsi- legri í sjón, einn þáttur þess kynstofns. Í innsta eðli eru góðleiki vizka og fegurð eitt og sama, og þarf því varla að efast um það, að hin fríðasta manntegund muni einnig í eðli sínu vera hin mildasta og vitibornasta.

Eins og ýmsum Nýalssinum mun vera í minni, þá var á sfbastliðnu hausti flutt erindi í útvarp (og síðar birt í Þjóðvinafélagsalmanakinu), þar sem vikið var að " geðtruflunum " dr. Helga Péturssonar, og skrifaði ég grein af því tilefni, sem svo birtist í Alþýðublaðinu. En vegna þess, hve sú grein var þar af- skrämd með röngum leiðréttingum á greinamerkjum og fleiru læt ég hana koma hér í sinni réttu mynd. Vera má líka, að ein- hverjum hafi þótt betra en ekki, að sú grein var skrifuð, því að ekki veit ég til að aðrir hafi orðið til að minna á, að dr. Helgi uppgötvaði það a. m. k. 40 árum fyrr en Hallberg hinn sænski, að Snorri hafi samið Eglu.

Oftar en einu sinni hefi ég farið þess á leit við félags- menn eða lesendur félagsblaðsins, að þeir segðu frá dæmum um það, hversu draumsýnir þeirra hefðu verið ósamkvæmar því, sem þeir þýddu þær fyrir, en þetta er einmitt sú stað- reynd, sem þýðingarmest er að hafa gert sér ljósa, þegar leitað er skilnings á eðli draumanna. Hér kemur nú góð yfir- lýsing varðandi þetta frá Sveini Haraldssyni, og þætti mér fengur í, að fleiri slíkar færu á eftir. Auðvitað eru margar af draumsögum þeim, sem hér hafa verið birtar, fróðlegar, og er svo enn um þá draumsögu Ingvars Agnarssonar, sem hér fer einnig á eftir. . En varðandi nefnda ósamkvæmni þætti mér þó fengur í að fleiri leggðu til mála.

Þá kemur hér stutt hugleiðing eftir Stefán á Hólum, og barst hún mér meðan ég var að skrifa þennan blaðinnangang, eða svo að segja nú á stundinni. Má auðvitað til sanns vegar færa það, sem Stefán heldur fram, að kenningar Helga Péturssonar séu framhald af kenningum Jesú, þótt aðrar séu vísinda- en hinar trúarkenningar. Eins og Stefán hefir einhverntíma sagt í bréfi til mín, þá er það aðalatriðið, að það sé sannleikurinn, sem borið er fram. Og sammála er ég Stefáni um það, að prest- ar hafi brugðist hlutverki sínu með því að færa sér ekki í nyt hinar nýölsku kenningar, og að stefnt sé því nú að því dul- rænu og trúarbragðamyrkri, sem spáð var fyrir í Nýal, ef sann- indi hans yrðu ekki þegin.

Að síðustu birti ég hér framhald af ósjálfráðri skrift, og er ekki sízt þar verið í samræmi við kenningar Nýals. Það er meðal annars í góðu samræmi við hinn nýalska skilning, að samstillingin við hina "ungu" og fríðu stúlku hafi skapað þeim, sem segir frá (og stúlkunni líka þetta unaðslega sambandsskyn, og er samarlega gott til þess að hugsa, að í framlífi gefist æ betri kostur þess að vermast í skini kvenlegrar og mannlegrar fegurðar.)

Furðulegt kann það að þykja, að maður, sem í frumlífi var aðeins meðalmaður á vöxt eða varla það, verði í framlífi bæði mikill og sterkur og eru nú að sjálfsögðu einhver takmörk fyrir slíku. En það, að í framlífi verði slíkur maður eins stór vaxinn sonur eða faðir, ætti hinsvegar að vera mjög hugsanlegt. Margir þeir, sem smávaxnir urðu í frumlífi, urðu smávaxnir af því, að skilyrði skorti til hins, en ekki af því, að þeir hefðu ekki möguleika í sér til meiri vaxtar. Og hversvegna skyldi þá ekki getað orðið leiðrétting á þessu framlífi, ef aðeins rétt var stefnt í frumlífi og óskað var slíkrar leiðréttingar.

Þorsteinn Jónsson.

KETILBIRNINGAR OG SKÁLHOLT.

" Þar sér hvorki sól né sumar "

Það er merkilegt, að svo mikil ætt sem Ketilbirningar eru, skuli ekki eiga sér neina ættarsögu. Þó er sitt af hverju vitað um ættina, og reyndar er karleggurinn frá Ketilbirni til Gissurar jarls allt kunnir menn, enda hafa fáir haft meiri áhrif á sögu Íslands í eina átt en þeir frændur.

Það er fyrst sagt frá Ketilbirni landnámsmanni, að hann kom út seint á landnámstíð í Elliðaárós og var hinn fyrsta vetur á Skeggjastöðum við Leiruvog hjá Þórði mági sínum. Merkilegt er það, að Elliðaárnar skuli vera kenndar við skip Ketilbjarnar, Elliða (El-liða), og bendir það til þess, að eitthvað hafi minnisstætt orðið um það skip í þeim árósi, og sennilegast að það hafi brotnað þar. En svo segir sagan, að ekki hafi Ketilbjörn orðið happasæll hér á landi í fyrstu. Öxi týndi hann í Óxará og silungum gleymdi hann hjá Reyðarfelli. Mundu fornmennt líklega hafa lagt það svo út, að landvættir væru honum ekki hollar.

Sonur Ketilbjarnar var Teitur, sem ekki tímdi að verja silfri föður síns til að skreyta hofið, og missti af því öllu fyrir bragðið. En annað var það, sem Teitur gerði. Hann reisti skála í mýri einni fyrir norðan Vörðufell, og þessi skálabygging áfti eftir að verða þeim frændum hið mesta þing, eins og síðar greinir.

Sonur Teits var Gissur, kallaður hinn hvíti. Hann afrekaði

tvennt, að drepa Gunnar á Hlíðarenda og koma því til leiðar, að trúarskipti urðu á Íslandi. En hið þriðja mistókst honum, sem hann þá hafði í hyggju eins og Björn M. Ólsen hefir sýnt fram á í riti sínu um kristnitökuna að koma Íslandi undir yfirráð Noregskonungs. Gissur bjó fyrst að Mosfelli (eða Höfða) en flutti síðan byggð sína að Skálholti. Sonur hans var lærður maður, Ísleifur, sem hingað kom út í hallæri með biskupsvígslu, og varð hann fyrsti biskup í Skálholti. Hann var drottunargjarn mjög. Sést það á andlátsorðum hans, þeim að hann kvartar undan óhlýðni Íslendinga við sig, eins og það væri sjálfsögð skylda, að allir færu eftir vilja biskupsins. Hefir honum stigið til höfuðs þessi vegsemd að heita biskup. En hafi Íslendingar verið eitthvað tregir til að láta Ísleif ráða yfir sér, þá voru þeir hlýðnari syni hans Gissuri, sem heita mátti einvaldur yfir landinu alla sína biskupstíð, og er það einhver ósögulegasti tími, sem yfir Ísland hefir gengið.

Bróðir Gissurar biskups og sonur Ísleifs var Teitur í Hauka-
dal, merkismaður á sína vísu og sonur hans var Hallur, sem kall-
aður var selshaus (Orknhöfði). En sonur Halls var Gissur, sem
bók skrifaði á latínu, en ekki íslenzku, og kynni hér að vera nokk-
ur skýring á því, að um þessa völdugustu og mest metnu ætt, sem
verið hefir á Íslandi, var engin saga skrifuð. Lærdómur þeirra
frænda var mikill og virðing á latínunni, en hið íslenzka kunnu þeir
ekki að meta, og þótti ósamboðið sér að rita íslenzku. Úr sömu
átt er það, þegar Gissur Þorvaldsson hæðist að því frammi fyrir
Hákoni konungi, að Þórður kakali hafði látið rita langa frásögu
um viðskipti þeirra. Sturlunga og Íslendingasögur eru þeim að
þakka, sem ólíkastir eru og andstæðastir þessum mönnum.

Engin ætt er eins auðug að biskupum og þessir Ketilbirning-
ar (eða Mosfellingar eða Haukdælir). Og þeir biskupar, sem ekki
voru af ættinni, voru þá oftast tengdir þeim eða settir inn fyrir
þeirra tilstilli. Aldrei komst hnífurinn á milli Haukdæla og Skál-
holtsbiskupa, og kom þetta bezt í ljós, þegar Gissur Þorvaldsson,
sonarsonur Gissurar latínuritara, var að drepa niður beztu snill-
inga og atgerfismenn á Íslandi, Snorra Sturluson og Sturlu Sig-
hvatsson, Kolbein grön og enn fleiri. Hvar átti Gissur þá öruggt
athvarf, þegar hann hafði unnið ódæði sín og var í hættu ? Í Skál-
holti. Þangað flúði hann og þar var hans gætt. Og í sameiningu
tókst þeim þetta, sem lengi hafði verið að stefnt, að brjóta á bak
aftur hið forna goðavald og koma landinu undir erlendan konung.
Það er því full ástæða til að telja Teit Ketilbjarnarson hafa verið
bæði framsýnan og langsýnan, þegar hann reisti skálann í mýrinni,
þar sem fjallið byrgir sólarvísun til suðurs.

Til glöggvunar fylgir hér ættartala Ketilbirninga. Hún er
fróðleg, og ætti hver maður hana að kunna, sem nokkuð hugsar um
söguna.

1. Ketilbjörn hinn gamli Ketilsson, landnámsmaður
2. Teitur Ketilbjarnarson
3. Gissur Teitsson hinn hvíti
4. Ísleifur Gissurarson, biskup
5. Teitur Ísleifsson í Haukadal. Bróðir hans Gissur biskup
6. Hallur Teitsson, biskupseni
7. Gissur Hallson, lögsögumaður
8. Þorvaldur Gissurarson. Bróðir hans Magnús biskup
9. Gissur jarl

Þorsteinn Guðjónsson

TRÚ Á ÆSI.

Hreint væri það ekki nein fjarstæða, sem Sigurður A. Magnússon vék að í Mbl. þann 18. apríl s.l., að núverandi biskup kvað eitt sinn hafa viljað, að tekin væri hér með einhverjum hætti upp trú á Æsi, og er ástæða til að ætla, að slíkt gæti orðið til meiri heilla Íslendingum en flestum mun nú líklegt þykja. Eins og hinn vitrasti maður hefir sagt, þá rofnaði hér við kristnitökuna guðsamband, sem eðlilegra var norrænum mönnum en það, sem upp var tekið, og sýnir sagan það líka, að því meira sem verið hefir hér vald kirkju og kristni, því meiri hefir jafnan verið vesaldómur þjóðarinnar.

Það sem bezt hefir haldið uppi íslenzku þjóðerni (málið) og það sem bezt hefir verið framkvæmt af íslenzkum mönnum, hefir að langmestu leyti verið heiðinn arfur og á heiðnum arfi byggt, og eru þar hinar fornu Íslendingasögur glögg dæmi. Því meir sem þær eru skráðar í heiðnum anda, því betri eru þær og hafa mér ævinlega fundizt hin kristnu áhrif í þeim, þar sem slíkt kemur í ljós, líkt og óhreinindi í mat. - Nú munu margir vilja halda því fram, að með kristninni hafi fremur en með nokkru öðru verið boðuð mannúð og mildi, og skal því heldur ekki neitað, að margt boðorð er þar fagurt og gott. En sé hinsvegar reynt að þekkja af ávöxtum, eins og kennt hefir verið í kristnum fræðum, þá er síður en svo, að kristnir menn hafi í raun ævinlega verið mildari og mannúðlegri en heiðnir eða lítt kristnir. Og séu nú einnig þær þjóðir, sem voru uppalandur hinna ríkjandi trúarbragða, bornar saman við sumar aðrar þjóðir, þá verður reyndin hin sama. Gyðingar og aðrir Semítar munu yfirleitt ekki hafa verið mildari í hugsun og framkvæmd en t. d. Persar eða Forngríkkir og er í meira lagi hæpið að halda því fram, sem ég nýlega heyrði gert í

útvarpi, að ránskapur Íslendinga í fornöld hafi verið verri og lævislegar framinn en ránskapur Serkja hér á 17. öld. Sannleikurinn er, að héðan voru aldrei neinar ránsferðir farnar eða gerðar út, þó að íslenzkir menn tækju stundum þátt í slíku, og munu þó engar heimildir vera til um slík fólksuverk þeirra og sum þau, sem biblían segir, að Ísraelsmenn hafi stundum framið. – En þó að norræn trúarbrögð væru eðlilegri norrænum mönnum en hebresk, þá kæmi auðvitað ekki til mála, að beinlínis yrði þar horfið til þess sem var. Það sem verða ætti og verða á, er að vísindi komi í stað trúar og vantrúar, og væri byrjun þess sú, að menn yrðu nokkru raunsærri og sjálfstæðari í hugsun en þeir yfirleitt eru. Það sem verða á, er að uppgötvað verði, að guðir og aðrar æðri verur séu meira en eintómur hugarburður, og að fundin verði æ betri leið til mögnunar þaðan, sem hollast reyndist og bezt hverri manntegund fyrir sig. Þannig yrði þá alveg sjálfsagt, að Gyðingar leituðu sambanda og samneytis við Jave, framliðna spámenn sína og ættingja. En reyndist norrænum mönnum hinsvegar hollara að leita sambanda við Æsi og aðra framliðna frændur, þá væri á sama hátt sjálfsagt, að þeir gerðu það. Annars er hið líklegasta, að þegar á rétta leið væri komið hér á jörðu, leið samtaka og samstillingar, að hvað verði látið bæta annað upp án þess þó að samgrautun yrði um of. Það, að hvað eina haldist aðgreint á réttan hátt, er undirstaða hinna réttu samtaka, en ekki öfugt, eins og margir virðast nú ætla.

Þorsteinn Jónsson.

RÍGSPULA OG MANNFRÆÐIN.

Sköpunarsaga biblíunnar er merkileg að því leyti, að hinir ýmsu þættir sköpunarverksins gerast þar í réttari röð nokkurnvegin, miðað við það, sem nú er vitað. En gallinn á henni er sá, hve hún er ósöguleg, engin þróun rakin, heldur er Guð látinn koma fram ætlun sinni skyndilega og á óskiljanlegan hátt.

Um þessi efni eru hugmyndir Grikkja miklu fremri. Anaxímander sagði, að mennirnir væru komnir af sjávardýrum. Anaxímander er minnugri á það en Móses og þeir, að hver maður á sér foreldra og að þannig verður að halda áfram að rekja aftur fyrir hina fyrstu menn. En ekki veit ég til þess, að Guð komi neitt við sögu hjá Anaxímander.

Fornkvæðið Rígsþula, ort á 9. eða 10. öld af Íslendingi, eða Norðmanni, er tilraun, sem gengur í svipaða átt og þessar tvær, sem nú voru nefndar. Þar er þó ekki reynt að rekja hinn fyrsta uppruna mannkynsins, heldur verið að segja frá framþróun þess frá óæðri manntegund til æðri. Á þessi saga sammerkt sköpunarsögu

Mósebókar í því, að Guð er látinn vera valdur að framþróuninni. En hér heitir Guð ekki Jahve, heldur Heimdallur eða Rígur, og minnir það nafn á kenningu Herakleitosar, að baráttan sé faðir allra hluta, upphaf alls.

Sagt er, í Rígsþulu, frá heimsóknum Guðsins til þrenna hjóna, fyrst Áa og Eddu (langafa og langömmu) og ber þau nöfn svo að skilja, að atburðurinn hafi gerzt fyrir ævalöngu. Fyrir tilstilli Rígs verður Edda þunguð, og níu mánuðum síðar elur hún barn, og er það hinn frumstæði maður, dökkur yfirlitum og bjúgnefjaður, Þræll nefndur.

Seinna kemur Rígur til afa og ömmu og fer á sömu leið. Amma verður þunguð og elur barn eftir níu mánuði. En nú er framför orðin í kyninu, því að fram kemur maður bjartur yfirlitum, ljós á hár og hörund.

Jóð ól Edda

rauðan og rjóðan
riðuðu augu.

Rauðan hlýtur að eiga við háralitinn, og þá sennilega hina rauðu sliktu, sem oft er á ljósu hári. En að augun riðuðu þýðir það að þau skimuðu, áhugi lýsti sér í þeim. Þessi maður kallast Karl, en synir hans Smiður og Bóandi (bóndi), og er þar verið að lýsa frjálsum mönnum ótignum meðal Norðurlandabúa eða Germana á þessum tímum.

Enn kemur Rígur til Föður og Móður og fæðist þeim sonur, sem Jarl er látinn heita. Þannig er Jarli lýst :

Bleikt var hár,
bjartir voru vangar

ötul voru augu
sem yrmlingi.

Þannig lýsir skáldið þeirri manntegund, sem hann vissi fegursta og ágætasta, norræna kynið í þeirri fullkomnustu mynd, sem það hefur náð. Og með honum er þróun mannsins svo langt komið, að Guðinn kannast við sjálfan sig í honum, gerir hann vitran og voldugan og gefur honum nafn sitt :

Kom þar úr runni
Rígur gangandi,
Rígur gangandi,
rúnar kenndi,
sitt gaf heiti

son kvaðst eiga ;
þann bað hann eignast
óðalvöllu,
óðalvöllu,
aldnar byggðir.

Erna var jarli gift, dóttir Hersis, og var sonur þeirra Konur hinn ungi eða konur ungur eða konungur, og er hann líkur föður sínum og fremri. En konu hans er þannig lýst :

Brún bjartari
brjóst ljósara

háls hvítari
hreinni mjöllu.

Og þó að ótrúlegt megji þykja, að slíkt geti átt sér stað, þá hefur eitthvað komið skáldinu til að taka þannig til orða. Það er eins og leggi stundum af ljósu hári og hörundi þann bjarma, að búast mætti við honum enn skærari, hvítari en mjöll.

Slíka manngerð væri unun að mega hafa fyrir augum, og væri lífinu þá lifandi, ef slíkar væru fyrirmyndir. Og ekki væri hætta á að þær skyggðu á neinn, því að það er eðli þeirra að ljóma við öllum, sem vel vilja og sækja í rétta átt. Að þessu lúta niðurlagsorð kvæðisins :

Bjuggu hjón
Þau voru mild og gjöful.

bauga deildu

Eins og kunnugt er, er svo talið, að Íslendingar eigi kyn sitt að rekja einkum til Noregs, en einnig nokkuð til Kelta : Íra og Skota. Oft er talað um keltnesku blinduna eins og þar hafi verið um allt annan kynstofn að ræða, en þetta er þó að nokkru leyti mis-
skilningur. Hinir upprunalegu Keltar, sem bjuggu í Suður-Þýzka-landi og þar um slóðir, hafa sennilega verið hánorrænir að útliti eða afbrigði nokkurt norræns kyns og frændur Germana. Í fornum heimildum kvað þeim vera lýst sem rauðhærðum með blá augu, en stundum eru þeir taldir ljóshærðir. En þegar Keltar lögðu undir sig Bretlandseyjar, voru þar fyrir dökkhærðir menn og lágvaxnir, og af þessum tveimur þáttum samanstanda Írar og Skotar. Hafi Íslendingar nú orðið fyrir blöndun frá þessum þjóðum, þá var það ekki nema að nokkru leyti eiginleg blöndun við fjarskyld kyn, þ. e. þetta miðjarðarhafskyn. En hvort sem þessi blöndun hefir numið meira eða minna, þá er það víst, að hið norræna yfirgnæfir í Íslendingum, og norskir menn voru það fyrst og fremst, sem stóðu fyrir landnáminu og frá þeim er mál vort og menning runnið. Að reyna að breiða yfir það er ekkert annað en að vilja afneita uppruna sínum og getur ekki orðið til góða. En að vísu er það margt, sem greinir Íslendinga frá Norðmönnum þegar í byrjun, og er það ekki sízt merkilegt, hvernig skáldskapur leggst alveg niður með Norðmönnum skömmu eftir að Ísland er numið. Á dögum Hákonar jarls hins ríka, eða á síðari hluta 10. aldar er svo komið, að aðeins eitt af fjölmörgum skáldum hans er Norðmaðurinn Eyvindur Finnson, hinir allir íslenzkir. Það er engu líkara en að hinar norsku skáldaættir og spekinga hafi flutzt til Íslands öðrum fremur, hvað svo sem valdið hefur. Og þegar afkomendur þessara manna fóru nokkrum ættliðum síðar að skrifa sögu sína og annarra, eftir því sem þeir mundu bezt, þá fullyrða þeir, að þeir væru vel ættaðir, afkomendur konunga og jarla, hersa og hölda. Sumir rengja þetta. En ég hygg, að þeir hafi sagt satt, og að alls ekki sé lítils um

þetta vert. Ég hygg að í Íslendingum búi mikið ágæti, tekið að erfðum frá göfugum forfeðrum.

Þorsteinn Guðjónsson.

UPPGÖTVUN, SEM VERIÐ ER AÐ NÁLGAST.

Sagt hefir mér verið, að gerðar hafi verið austur í Rússlandi til raunir, sem sanni það, að huggeislan hindrist ekki af geislaheldu efni. Var mér sagt, þetta þannig, að maður, sem gerðar voru tilraunir á varðandi hugsanaflutning, hafi verið lokaður inni í blýhylki er að auki hafi verið látið vera á kafi í kvikasilfri, og að hugsanaflutningur hafi eftir sem áður borizt að honum og frá. Kemur þetta vel heim við það, sem á einum stað stendur í bókinni Líf í alheimi, bls. 147 - 8, og er á þessa leið :

" Eigi hugsanaflutningur sér stað, þá er það alveg víst, að hann fer ekki eftir neinum rafsegulbylgjum. Sökum þess, hversu rafbylgjur heilans hafa litla orku og litla tíðni, mundu þær ekki einu sinni koma fram sem "hávaði" nokkra millimetra frá höfðinu. Hugsanaflutningur gæti einungis átt sér stað fyrir atbeina orku, sem enn er óþekkt ".

Hvað er það nú, sem ástæða er til að álykta út frá þessu ?

Eins og mörgum er kunnugt, þó að þess sé nær aldrei getið, þá hefir hér á landi, og það fyrir löngu komið fram sú kenning, að líf- og huggeislan eigi sér stað, ekki einungis á milli lifenda hér á jörðu, heldur einnig á milli þeirra og íbúa annarra hnatta. Og þegar nú sönnun er fengin um, að huggeisluninni séu færar þær leiðir, sem annarri geislan eru ófærar, þá er ekki lengur nein fullgild ástæða til að ætla, að huggæislunin þurfi endilega að takmarkast við þann hraða, sem ljósið takmarkast við á leið sinni um geiminn. Þvert á móti verður þá ástæða til að ætla það, sem einnig er vikið að í áðurnefndri bók, að með lífinu og vitinu hefjist orkan á stig, miklu ótakmarkaðari möguleika en áður. Og færu vísindamenn að gera sér það ljóst, sem reyndar er þegar margsannað, að manni ber það stundum í hug, sem ekki gat stafað frá neinum af íbúum þessarar jarðar og auðvitað var þá heldur ekki sjálfhugsað, þá ætti hér ekki að þurfa annarra vitna við um ofurhraða huggeislans og langfleygi. Vitneskja, sem maður aflar sér ekki sjálfur, hlýtur ævinlega að vera þvegin af einhverjum öðrum.

Og hvar mundi sannvísindalega sinnaður maður leita þeirra, sem betur væri vitandi en jarðarbúar ? Á öðrum hnöttum mundi hann auðvitað leita þeirra, því að annarstaðar getur náttúrufræðin ekki

gert ráð fyrir neinni tilveru auk þeirrar, sem á sér stað á þessari jörð.

Eins og stundum sézt nú getið um í blöðum, þá fer það mjög í vöxt hjá vísindamönnum að tala um líf á öðrum hnöttum, enda er slíkt miklu sjálfsagðara síðan kenningu þeirri var hrundið, að plánetur fylgi aðeins tiltölulega fáum sólstjörnum. Hin ríkjandi skoðun er nú aftur orðin sú, að það hljóti að teljast undantekning og jafnvel óhugsanlegt, að sólir séu án fylgihnatta, og verður það því ámóta óhugsanlegt, að íbúar væru aðeins í einhverju einu húsi einherrar mikillar borgar eða borga. Það, sem stefnt virðist nú vera að í vísindum, er að uppgötva það raunverulega, að víðar sé líf en hér, og hefir þegar verið stigið merkilegt spor í þá átt, þar sem er litrófssönnunin um, að eitthvert líf sé á Marz. En vera má, og það áður en varir, að stigið verði enn stærra spor í þessa átt, sem væri það að uppgötva hina íslenzku uppgötvun á lífsbandinu í alheimi, og kynni þá svo að fara, að margur vildi síður hafa tilheyrt þeim hópi, sem mat að engu þá uppgötvun.

Þorsteinn Jónsson

BJARGA STJÖRNUBÚAR MANNKYNNINU ?

Vikublaðið TIME skýrir frá því, að þýzkur stjörnufræðingur, Sebastian von Hörner, hafi látið svo um mælt í tímaritinu Science, að samband við lengra komna íbúa annarra hnatta kunnir að geta orðið til að bjarga mannkyni þessarar jarðar frá tortímingu. Von Hörner lítur svo á, að á óteljandi jarðstjörnum kunnir lífið að þróa fram á líkan hátt og hér, og að lokum hafi þar komið fram menning og mannvit og vísindi og ennfremur slík tækni, sem fól í sér mjög mikinn eyðileggingarmátt. Telur hann að ástand það, sem nú hefir skapast hér á jörðu, þannig, að tala um augljósa möguleika á því, að mannkynið fyrirfari sér, muni ekki vera neitt einsdæmi hér í alheimi. Muni á öðrum stjörnum hafa illa farið sums staðar og lífið eytt sjálfu sér, en annars staðar hafi tekizt að bjargast frá háskanum og komast hjá gjöreyðingu fyrir slíkt hættutímabil, sem allt velti á að komast yfir. Þar sem þetta hefir tekizt á einhverjum hnetti út í stjörnustráðum geimi, kunnir að vera um að ræða mjög forna og göfuga siðmenningu, sem taki langt fram því, sem er hjá jarðarbúum. Og hann gerir ráð fyrir því, að þeir muni vilja vara jarðarbúa við og senda þeim ráð til að stýra fram hjá voðanum.

Von Hörner áætla, að innan þúsund ljósára fjarlægðar frá jörðinni megi vera einar tífur jarðstjörnur, þar sem íbúar hafi komizt á hátt stig menningar og tækni.

Dr. Helgi Pétursson hélt því fram, löngu á undan hinum þýzka manni og löngu áður en menn voru farnir að átta sig á því, að sérstakir hættutímar væru fyrir höndum, að mannkynið hér á jörðu væri á þeirri leið, sem til glötunar liggur. Hann nefndi þetta helstefnu og sagði, að einkenni þeirrar stefnu lýstu sér í öllu lífi jarðarinnar, meira eða minna eftir tegundum, en allra verst hjá mannkyninu. Þar væri þjáningin mest og hættan mest á því að hið bezta eyðilegðist. Hann sagði, að styrjaldir yrðu sífellt ægilegri og djöfulvirkari, en þó sagði hann að þessi þróun tæki enda, jafnvel þótt ekki yrði bætt úr. " Fer svo að allt líf líður undir lok á slíkum hnetti eftir mjög svívirðilegan hnignunarsögu. Hinn magnandi kraftur hverfur, ekki einungis frá hinum lifandi verum á slíkum hnetti, heldur einnig frá hinni líflausu náttúru. Framvindan þar, sem þannig er að hrapa mætti kalla devolution. Jafnvel efniseindirnar, ódeilin, leysast sundur, en hinn losnandi kraftur kemur ef til vill fram sem sú geislan, sem nefnd er radioaktivitet, og fundin ekki alls fyrir löngu. Hér á jörðu er að hrapa, glötunarvegur er það, sem verið er á " (1919)

Sézt hér greinilega, að dr. Helgi Pétursson setur endalokin í samband við þann óverulega vott af kjarnorku, sem eðlisfræðingar voru þá að byrja að uppgötva. Um leiðina til björgunar kemst hann næsta líkt að orði og Sebastian von Hörner er nú farninn að gera. " Sambandið við fullkomnari vitverur á öðrum stjörnum mun bæta svo greind manna, að orsakir styrjalda munu liggja opnar fyrir ", segir hann (1919) og gengur sú hugsun eins og rauður þráður gegnum öll rit hans, að þaðan sé hjálpar að vænta.

Sebastian von Hörner byggir skoðanir sínar um samband við íbúa annarra stjarna á því, að möguleikar séu til þess að senda útvarpsbylgjur á milli. Dr. Helgi Pétursson byggir á því, að samband eigi sér stað, sem flytji hugsanir og önnur áhrif beint manna á milli og annarra lifandi einstaklinga. Þetta samband sagði hann, að væri rannsakanlegt og skýranlegt, gagnstætt því sem flestir héldu þá, sem á annað borð horfðu frá sjónarmiði vísindanna. En nú, einmitt um þessar mundir er mikil breyting að verða þar á, og er vitað um einar þrjátíu rannsóknarstofnanir víða um lönd, þar sem stundaðar eru athuganir á þessum fyrirbrigðum, eftir því, sem Örnólfur Thorlacíus hefir nýlega sagt frá í útvarpi. Dr. Helgi sagði, að draumar stöfuðu af slíku sambandi við aðra og tala mætti um draumgjafa.

Miðilsdáið sagði hann, að væri í aðalatriðum sama eðlis og vanalegur svefn, og fleiri tegundir af ástandi, sem menn höfðu ekki skilið, færir hann til þessa sama flokks. Dr. Helgi segir, að sambandið nái hnatta á milli, og mælir ekkert af því, sem fram hefir komið við hinar nýju rannsóknir á móti því, Sagði hann, að þessi áhrif manna á milli væru miklu algengari en tekið er eftir

og, að áhrif væru misgóð, eftir eðlisfari manna og að óhræsi nokkurt hefði getað látið mikið illt af sér leiða með því lagi, sem hann hefði náð á því að beita þessum áhrifum.

P. G.

FREUD OG EÐLI DRAUMANNA.

Í útvarpserindi, sem sálfræðingur nokkur, Sigurjón Björnsson, flutti þann 25. sept. s. l., var vikið að "geðtruflun" dr. Helga Péturss., og var það degi fyrr en sagt var frá því í öllum dagblöðum hér, að sænskur fræðimaður, Peter Hallberg, dósent í Gautaborg, hefði sýnt fram á það, sem dr. Helgi sýndi líka fram á fyrir 40 árum, og að því er mér skildist með samskonar rökum og þessi Sví, að Snorri Sturluson hafi verið höfundur Egilssögu. Nú var að vísu ekki getið í blöðunum um það, að dr. Helgi hefði sýnt fram á þetta áður. En sú staðreynd, að hann skuli hafa gert það, er þó eitt af mörgu, sem sannar óréttmæti þess, að kenna hann fyrst og fremst við geðbilun.

Í nefndu erindi var mjög haldið á loft kenningum Sigmunds Freuds, sem hinni einu vísindalegu sálarfræði, og ætla ég ekki að fara að halda því fram, að þær frægu kenningar séu að engu nýtar. En þegar rætt er um þennan dulvitundarheilla-spuna hans sem fullnægjandi skýringu á öllu því, sem kallað hefir verið dulrænt eða yfirnáttúrulegt, þá er það hin mesta fjarstæða. Sannleikurinn er sá, að allt þetta dulvitundartal sálfræðinga og annarra er jafn fjarri því að vera sannvísindalegt og heimsfræðin var fyrir daga Kopernikusar, enda felur sjálft heitið það í sér, að ekki sé um neinn ljósan skilning að ræða. Orðið dul hlýtur að sjálfsögðu að fela í sér það eitt, sem er í ætt við þoku og ólýsi. - Það er að vísu eðlilegt, að mönnum yrði fyrst fyrir að leita í eigin huga að orsökum drauma sinna og ýmislegs annars, því að fljótt á litið virðist annað naumast geta komið til greina. En til þess að halda því fram, sem vísindalegri vissu, að hinn sofandi maður búi sér til þessar sýnir og þessa atburði, sem fyrir hann ber í svefninum og stundum getur verið svo raunverulegt sem í vöku væri, hefði fyrst þurft að gera sér það ljóst, að hann geti slíkt. En það hefir nú einmitt ekki verið gert. Þrátt fyrir allt þetta dulvitundartal sálfræðinga og annarra, liggur það alls ekki ljóst fyrir, að sofandi maður geti fremur en vakandi látið sig sjá það, sem hann einungis hugsar sér. Og þegar svo gætt er að því að auki, sem er hin áreiðanlegasta staðreynd,

að sýnir dreymandans eru jafnan öðruvísi, en það, sem hann þýðir þær fyrir, þá fer þetta, sem í fljótu bragði virtist vera svo sjálf-sagt, þetta að hinn sofandi maður búi sér sjálfur til drauma sína, að verða óhugsanlegt. Eða hver getur séð fram á líkur til þess, að sjálfur skapi maður sér nokkurn tíma minningamyndir í ósamræmi við minningar sínar ?

Ekkert er fjarri réttu en það, að vilja amast við vísinda-
legri efnishyggju og vera haldinn af trú á tilveru anda og öðrum
slíkum hindruvitnum. Efni eða hlutir hljóta hvarvetna að vera und-
irstaða allrar tilveru, og verður ekki frá þeirri ályktun vikið
án þess að villast af rétttri þekkingarleið. Einnig úr sálarfræðinni
þarf dulrænan að hverfa eins og hún þegar hefir gert í mörgum
öðrum fræðigreinum. En ekki er þó síður nauðsynlegt en að hafa
gert sér þetta ljóst, að gera sér aldrei á annan hátt grein fyrir hlut-
um og fyrirbærum en þau eru. Það er t. d. alveg nauðsynlegt, til
þess að öðlast réttan skilning á eðli drauma, að hafa gert sér grein
fyrir einmitt þessu, sem ég vék hér að, að þeir eru eins og þegar
horft er á hluti eða þegar tekinn er þáttur í atburðum, en ekki eins
og þegar einungis er hugsað um hluti og atburði. Og þegar svo hug-
leitt er út frá því, að hafa gert sér þessa grein fyrir draumum
sínum, þá þurfa það ekki að vera nein brigð við vísindalega efnis-
hyggju að láta sér detta í hug, að einn heili geti fyrir bein geisla-
sambönd haft áhrif á annan heila. Það er þegar vitað, að hnettir
himingeimsins eru ekki án beinna áhrifasambanda hver við annan
og að þau áhrifasambönd eru svo þýðingarmikil, að án þeirra
væru þeir ekki og hefðu aldrei getað orðið til. Jafnfram því að vera
efnis - og einstaklingstilvera hefir öll tilvera reynzt vera sambands-
tilvera, og næði það því ekki nokkurri átt, að hinir lifandi einstak-
lingar væru þar undanskildir. Einnig á milli lifendanna hljóta að eiga
sér stað bein geislasambönd, og eins og líka sannað hefir verið vís-
indalega, þá er þar ekki einungis um að ræða þau sambönd, sem
eiga sér stað á milli líflausra hluta, aðdráttar- eða segulsambönd.
Á milli hinna lifandi einstaklinga hafa reynzt eiga sér stað bein
hugsambönd, og fer þá að verða skammt til þeirrar ályktunar dr.
Helga Péturss, að draumur eins sé ævinlega að undirrót vökulíf
annars. Svo skammt er nú orðið til þeirrar ályktunar, að auðnaðist
fræðimönnum að gera sér nokkru betur grein fyrir raunveruleik
draumanna en Freud gerði og aðrir sálfræðingar hafa gert til þessa,
þá mundi sú ályktun fara að þykja alveg óhjákvæmileg. . Og nú ætla
ég ef vegna tilefnis, sem Sigurjón Björnsson gaf í erindi sínu, að
minna á nokkuð sérstakt en áreiðanlegt dæmi um hugsamband
manna á milli, og segir af því í bókinni ÞÖNÝALL, grein, sem heitir
Fróðleg saga af svonefndum draug. En auk þess að lesa
um slíkt dæmi má í grein þessari sjá fram á, að þetta sem talinn
var hugarburður dr. Helga og honum var sérstaklega virt til geð-
bilunar að halda fram, hefir ekki verið tóm ímyndun hans.

Þorsteinn Jónsson á Úlfsstöðum.

SVARAÐ SPURNINGU.

Eru draumsýnir ykkar ókunnar ykkur úr vöku eða ekki, spyr Þorsteinn Jónsson og óskar eftir svörum.

Fyrir mitt leyti vil ég svara þessu, því að sammála er ég Þ. J. um að þýðingu geti haft að hafa í höndum um þetta samhljóða reynslu margra. Slík gögn ef fyrir lægju frá mörgum hefðu þá þýðingu, að vitnun til þeirra gerðu þeim erfiðara fyrir, sem vilja neita því, að kenningar Helga Péturss. skýri drauma almennt. Væri jafnvel ekki óhugsandi, að með þessu móti yrði fremur ýtt við fræðimönnum til að hefja rannsóknir til sannprófunar á draumgjafakenningunni.

Athuganir á þessu, sem Þ. J. spyr um, hefi ég gert árum saman og því alls á ófnum hundruðum drauma, sem reynst hafa svo skýrir, að slíkum samanburði yrði við komið. Og fljótsagt er það, að allar hafa þessar athuganir í ljós leitt, að það sem mig dreymir, er mér aldrei kunnugt úr vöku, þó að mér í svefninum vanalega finnist annað. Oftast finnst mér ég í draumum mínum staddur í Reykjavík, úti eða inni. En jafnan er mér þó eftir á, sú Reykjavík, sem mér í draumi birtist, óþekkjanleg fyrir hina mér úr vöku kunnu Reykjavík, og því líkast sem um allt aðra borg eða borgir væri að ræða. Byggingarnar eru öðru vísi bæði utan og innan. Jafnvel mitt eigið herbergi er, þegar mig dreymir það, að útliti síbreytilegt frá einum draumi til annars og aldrei eins og ég hefi það daglega fyrir augum, né heldur það, sem í því er. Og þykist ég horfa héðan á haf út eða til fjalla, verður útsýnið allt annað en er í vöku. Um gróður, fugla, menn og fleira gegnir sama máli.

Þetta, sem nú hefir verið rakið, verður að teljast í meira lagi undarlegt, ef upprifjan endurminninga úr vökuylli draumunum. Hinsvegar er það, eins og bent hefir verið á, að utanaðkomandi sýnir veki upp vökuminningar dreymandans, og að þær þannig valdi rangþýðingum. - En getur þá ekki, kynni einhver að spyrja hinn sofandi hugur skapað sér sýnir, sem aldrei bar fyrir hann í vöku, og er því að svara, að hugurinn ætti þá ekki að sjá eitthvað allt annað en hann hefði skapað og í ósamræmi við það, sem hann þýddi það fyrir. Þess skyldi og þá gæta, hvernig draumsýnirnar koma fram. Þær koma fram, eins og Helgi Péturss. benti á, um leið og manni fer að renna í brjóst, en skýrast svo, þegar maður

hefir sofnað til fulls og alveg gleymt sér, og geta þá hvað skýr-
leik snertir, alveg jafnast á við að sjá með góðri sjón og í
góðri birtu. Því fer með öðrum orðum svo fjarri, að draumsýn-
ir geti verið hugsköpun eingöngu, að það virðist vera skilyrði
fyrir framkomu þeirra, að hugarstarfsemi stöfandans hætti og
hann gefi sig gleymskunni á vald. En séu nú þannig eins og
þessar og fleiri athuganir benda til, draumsýnirnar hvorki til-
orðnar fyrir hugarstarfsemi dreymandans né heldur ósjálfráðar
upprifjanir atburða úr vöku, virðist það ekki nein fjarstæða,
heldur í rauninni óhjákvæmileg niðurstaða, að setja þær, eins
og Helgi Péturss. gerði, í samband við draumgjafa, jafnvel þó
að á öðrum hnöttum séu.

Sveinn Haraldsson.

DRAUMUR.

Mig dreymdi nálægt 28. ág. 1962, að ég væri staddur í
mjög stórum sal. Var hátt til lofts og svo vítt til veggja, að ég
veitti þeim ekki eftirtekt. Allmargt fólk var þarna, hér og hvar
um salinn, og þótti mér það vera að undirbúa stóra samkomu,
sem ætti að hefja innan skamms.

Nú komu nokkrir menn til mín, og töluðum við saman
um stund. Ekki man ég um hvað við töluðum. En síðan hóf ég
mig til flugs og sveif um salinn. Þótti mér margir veita þessu
flugi mikla athygli. Gekk síðan á þessu allengi, að ég ýmist
sveif eða kom niður aftur og talaði við fólkið. Létu margir í
ljós, að þeir vildu læra þessa íþrótt. Sagði ég þeim, að þetta
væri ekki mikill vandi, en að þeir þyrftu að læra að einbeita
hugsunumog hreyfa sig á réttan hátt. Sýndi ég þeim í dæmum,
hvernig fara skyldi að. Spyrnti ég mér frá gólfinu og fór í
ýmsa sveiga, hreyfði hendur og fætur ekki ólíkt því, sem gert
er, þegar synt er bringusynd, og þó ekki eins. Kom ég svo
niður annað slagið og útlistaði aðferðina fyrir fólkinu. Skildist
mér, að margir hefðu áhuga á, að fara að reyna þetta og fóru
sumir að gera tilraunir með því að reyna að stökkva eins og
ég var að sýna þeim. En þeim tókst það ekki, og urðu úr því
aðeins venjuleg stökk.

Þarna hefir draumgjafi minn verið allmiklu magnaðri
en þeir, sem hann átti tal við. Mun hann hafa verið gestur
þarna og verið að kenna fólki, ef til vill í sambandi við væntan-

lega komu góðra gesta frá annarri stjörnu. Ekki kom það reyndar fram í draumnum, að hinir væntanlegu gestir væru frá öðrum hnetti. En mér fannst eins og vonast væri eftir einhverju mjög merkilegu í sambandi við komu þeirra, og því læt ég mér detta þetta í hug.

Ingvar Agnarsson.

FÁORÐ HUGLEIÐING.

Heyrt hefir maður málsháttinn : Þekktu sjálfan þig og eins : lækni, læknaðu sjálfan þig. Það fer þó fáum sögum af, að þessu marki hafi verið náð, þó að á öllum tínum hafi verið til einstaklingar, sem nálgudust það. En fram úr þessu hæggingi fer nú að verða óumflýjanleg nauðsyn að komast hér í þessu byrjunarjarðlífi og áður en vér deyjum til annarrar jarðar, því að ella getur þar tekið við harður skóli. Það þarf betur að vita en trúarkennimennskan hefir meгнаð að fræða um, og hafa prestar í þeim efnum þó átt sínar afsakanir fram að síðustu 30 til 40 árum, að spekimál dr. Helga Péturssonar kom fram í dagsins ljós sem stóraukið framhald kenninga Jesú Krists. Enda er þar einmitt sú endurkoma, er Jesús sjálfur boðaði. Hefir þjóð vor með kirkjuna í fararbroddi snúizt þar jafn öfugt við og Gyðingar gerðu forðum gagnvart spekimálum Jesú. Og nú er kirkja vor að eflast með hverjum degi, sem líður, upp á eitt heljar bjarg kyrrstöðu og afturhalds, og ber að líta á það, sem hina hræðilegustu vígstöðu guðmagnsins í sinni eilífu baráttu gegn sjálfum bölvaldinum, lýginni. Á þeim ljótu horfum og ástandi ber hver fulltíðamaður ábyrgð að sínum hluta og dugar því sízt að draga sig í hlé. Þegar vér náum að vita og skilja út frá kenningum þeirra Jesú og Helga, komumst vér að fullri raun um, að lifað sé í alltof mikilli og heimskulegri baráttu fyrir líkamanum og alls konar bjána- legum metnaði, sem er hinn skýrasti vottur sálarlegrar eymdar og fátæktar. Gegn slíku eru engin önnur bjargráð til- tæk en andleg fylling fyrir viðtöku sannleiksaukningar Helga Péturss. Að forsmá hana stundu lengur þýðir hið sama og hin mesta forsmán á Kristi Jesú og endurkomu – spásögu hans, því að þar átti hann aldrei við annað. Sannleiksaukning Helga framyfir Jesú er að sínu leyti ámóta og sannleiks- aukning Jesú var umfram Móses og önnur fyrir tíma stór- menni andans allt frá sköpun jarðar.

Stefán Guðmundsson.

SKRIFAÐ ÓSJÁLFRÁTT

(Látinn faðir ræðir við son sinn)

IIX.

--- Það er að sumu leyti einmanalegt fyrir mig að vera alveg slitinn úr tengslum við liðna tíð. Nú er svo margt, sem ég hefi að segja þér, að ég veit varla, hvar ég á að byrja. Látum okkur nú sjá. --- Það var fyrir nokkrum dögum, að ég var staddur langt frá verustað mínum. Í fylgd með mér var ung og falleg stúlka, sem hefir verið mér ákaflega góð, þegar ég hef verið dapur og þráð fund við ástvini á jörðinni. Við vorum þarna saman og nutum fegurðar staðarins og góða veðursins. Þegar við sátum þarna saman og nutum samvistanna, fannst mér allt í einu að himnarnir opnast, og sá ég svo mikla fegurð, að ég hefi aldrei séð annað eins. Ég sá ljómandi verur og svo falleg litbrigði, að ég varð orðlaus. Vinkona mín sá þetta einnig og tjáði mér, að hin einlæga samstilling okkar hefði opnað okkur sýn til annarra heima, þar sem guðir byggju, en í rauninni væru þeir menn svona langt á þroskabraut komnir, og að slíkt ætti einnig fyrir okkur að liggja. Nú er ég ekki lengur undir þessum áhrifum. En samt sem áður er þessi reynsla varanleg, og er mér hvatning til þess að gera enn betur en ég hef gert áður.

Ég get ekki lýst þessu mjög nákvæmlega vegna þess að samband okkar er ekki ennþánógu traust, og ég vil ekki eiga það á hættu, að það brenglist.

Við erum hér á framfaraleið. Við höfum áttað okkur í aðalatriðum á lífinu og tilgangi þess. Það, sem hefir hjálpað mér mest, voru þessar tilgátur um lífið eftir dauðann, að mér fannst sem þú ræddir stundum við mig um. Nú hefi ég reynt það, að þær eru í öllum aðalatriðum réttar. Ég skynja og hugsa á sama hátt og áður, en að vísu eftir fleiri leiðum, og ég hefi fastan líkama, sem er háður sömu lögmálum og sá jarðneski, en er betur byggður og fegurri miklu. Veldur það mér miklum fögnuði, því að alltaf þráði ég það í jarðlífinu að vera vel skapaður og sterkur. Nú hefi ég öðlast hvortveggja í ríkum mæli, og gleðst yfir því meir en flestu öðru. Hugur minn er svipaður því, sem áður var, og get ég ekki sagt, að þar séu framfarirnar eins miklar, þótt skilningurinn hafi vaxið töluvert. En þar stendur allt til bóta vegna þess, að ég hefi fullan hug á því að taka framförum.

Til gamans skal ég geta þess, að ég er nú um þrjár álnir á hæð og eftir því gildur, þó að ég sé að öðru leyti eins og þú manst. Ég dáðist mjög að breiðu baki og herðum í æzku, og það hefir mér nú sjálfum hlotnast. Kraftar mínir eru nú meiri en nokkurra jarðneskra manna. Mig munar ekkert um að hefja mörg hundr.kg. og ég get borið slíkar byrðar langar leiðir án þess að þreytast. Það sem veldur þessu er samstilling mín við aðra menn, sem eru mér velviljaðir og ljá mér orku sína, ef á þarf að halda, þannig að í neyðartilfellum liggur við, að ég gæti fært fjöll úr stað. Er ég þar farinn að líkjast Ásapór, Enda áttu kraftar hans rætur sínar að rekja til sama lögmáls. - Nú er ég farinn að gaspra, en þetta er nú satt samt sem áður. - - Það sem er mér mest gleðiefni í þessu sambandi er vissan um það að geta alltaf átt von á styrk frá öðrum, ef á þarf að halda, og geta goldið öðrum í sömu mynt, ef þeim ríður á. Ég er ekki að segja þetta til þess að miklast. Þetta geta allir öðlast, sem hafa þráð það og tekið eftir því, sem er fagurt og gott og tileinkað sér það. Hugurfar okkar skiptir mestu máli, þegar komið er yfir um. Ef það er gott, fáum við líkama í samræmi við það, og sama gildir um það, er á hinn veginn er.

Farðu ekki að gefa þetta út í bók. Það er ekki hægt eins og er. Þú ert ekki nógu þroskaður ennþá og ég er ekki búinn að átta mig nógu vel. Ég vil samt eindregið hvetja þig til þess að halda sambandinu áfram. Það getur margt komið fram fróðlegt og orðið þér til gagns og öðrum, sem kunna að meta.

Með kærri kveðju til allra á bænum.

FYRSTI GEIMFARINN OG SAMBAND VIÐ STJÖRNURNAR.

I.

Eitt af því, sem haft er eftir Júrí Gagarín, geimfara er það, að meðan á geimferð hans stóð, fann hann ekki til ótta. Taldi hann það vera vegna þess, að hann vissi að allir rússnesku vísindamennirnir og öll rússneska þjóðin treysti honum til að gera það, sem fyrir hann var lagt, og fylgdust með ferð hans með ósk um að hún mætti vel takast.

Samkvæmt því, sem dr. Helgi Pétursson hefur ritað, getur átt sér stað, þar sem margir menn eru samhuga að verki, það sem hann kallar magnan taugakerfisins (Ladung, charge, hleðsla). Fyrir áhrif frá samverkamönnum (stilli-áhrif) skapast einstaklingnum samband við líföflugri verur annars staðar í alheimi, og magnast hann af því sambandi.

Þarna mun hafa verið um þesskonar magnan að ræða, og mætti skýra það á þessa leið. Eftir að Gagarín hefur hafið geimferð sína, er þessum atburði útvarpað um öll Sovétríki. Tugir milljóna manna beina huga sínum til hans og fylgjast með för hans. Menn óska þess eindregið, að för hans og afturkoma til jarðar megi takast sem best. Mikill samhugur myndast um þennan atburð. Vegna þessa samhugar og sameiginlegra óska mikils fjölda manna, magnast Gagarín stórlega, svo að honum finnst hann öruggur, þrátt fyrir hina tvísýnu aðstöðu, sem hann er í, svo að honum veitist auðvelt að einbeita sér að þeim viðfangsefnum, sem honum hefur verið falið að leysa.

II.

Þessi mikli tækisigur, að tekizt hefur í fyrsta sinn að koma manni út fyrir gufuhvolf jarðarinnar, og þar með skapað skilyrði til að geta skoðað jörð og stjörnur frá nýjum sjónarhóli, hlýtur að vekja okkur enn einu sinni til umhugsunar um stjörnurnar og um hugsanlegt samband við íbúa þeirra. Hlýtur okkur ekki að koma til hugar, að á sumum jarðstjörnum annarra sólhverfa sé öll tækni og vísindapróun margfalt lengra komin en hér, svo að jafnvel mætti segja, að hér á jörð sé vísindaleg þróun rétt að byrja, ef hægt væri að bera hana saman við þær.

III.

Oft má nú sjá í blöðum, að sú spurning leitar á menn, hvort líf muni finnast annars staðar í alheimi. Munu menn hallast að því að svo sé. Radíóstjörnuspa mikil hefur verið sett upp í Green Banks í Bandaríkjunum. Er henni nú beint mjög að tveim nálægum stjörnum, Tá Ceti og Epsilon Eridani, ef vera mætti að þaðan bærust radíóskeyti, sem telja mætti að send væru af vitsmunaverum. Ef vart yrði slíkra skeyta, væri það út af fyrir sig sönnun fyrir lífi á öðrum stjörnum. En seinleg yrðu slík skeytásamskipti, því hvert skeyti væri mörg ár að berast til eða frá jafnvel hinum nálægustu stjörnum. Allt öðruvísi horfði þetta við, ef hægt væri að finna aðferð, sem byggðist á tilvist hraðgeislaðri orkutegundar en þeirrar, sem eðlisfræðin þekkir nú og fæst við.

Menn hafa ekki enn uppgötvað uppgötvun dr. Helga Péturssonar um lífs sambandið milli hnatta. Með slíku sambandi mætti ræða við íbúa hinna fjarlægustu stjarna, eins og maður talar við mann, því að lífgeislinn fer á svipstundu milli hinna fjarlægustu staða, hvort sem um er að ræða samband milli stjarna eða milli vetrarbrauta. Og slík sambönd yrðu óendanlega miklu fljótvirkari en þótt radíósambönd tækjust milli stjarna.

Við jarðarbúar þurfum að komast sem fyrst í betri tengsl við hin miklu alheimssambönd lífsins. Og slíkt mætti takast, ef skilningur næðist á þeim málum. Ef komið væri upp stjörnusambandsstöð í þeim tilgangi og ef varið væri til tilrauna, þó ekki væri nema

litlu broti af þeirri vinnu og þeim kostnaði, sem nú er lagt í geimrannsóknir og geimskot, myndi fljótlega nást árangur, sem engan hefði áður órað fyrir.

Og óhætt væri að taka dýpra í árinna. Við Íslendingar gætum einir og óstuddir komið upp stjörnusambandsstöð og gert tilraunirnar. Ef samhugur næðist um slíkt viðfangsefni yrðum við Íslendingar fyrstir til að koma á raunverulegu sambandi við íbúa annarra stjarna. Við mundum þá ekki einungis fá ýmsan fróðleik um aðrar stjörnur og íbúa þeirra, heldur mundi slíku sambandi einnig fylgja aukning vits og máttar þeirra sem að tilraunum stæðu.

16. apríl 1961.

Ingvar Agnarsson